
彼岸と此岸

Transa bordo kaj ĉi-bordo

山口真一 / Yamaguti Sin'iti

彼岸（ひがん）とは、此岸（しがん）に対することばです。私たちの現実生活は煩悩や苦悩に満ちていますので、この現実社会を穢土（えど）とか娑婆（しゃば）と仏教用語では言っています。娑婆とはサンスクリット語の *sahā* を語源とし、忍耐を意味することばです。漢語では「堪忍」「忍土」と訳されます。つまり、この世は苦しみを耐え忍ばなければならない世界だということです。俗に「（刑務所を出て）シャバに戻る」とか「シャバの空気を吸う」などといって、自由な世界というニュアンスがありますが、仏教本来の見方からすれば、刑務所の内だろうが外だろうが、苦しみに満ちていることに違いはないのです。むしろ、私たちの暮らす世界は、それ自体が一つの大きな牢獄だといえるのです。

これに対して、本当に自由な世界、苦しみから解放された世界が彼岸であり、穢土に対する浄土です。浄土といってもいろいろありますが、代表的なものは、阿弥陀仏が教化する西方極楽浄土です。しばしば語解されがちですが、極楽の反対は地獄ではありません。極楽の反対は穢土であり、穢土の一つに地獄も天国もあるのです。天国は神様が住む世界ですが、これでさえも穢土に違いがないのです。有頂天という言葉がありますが、これは天国の中でも最

"Transa bordo" (sanskrite *pāra*) estas la antonimo de "ĉi-bordo". Ĉar nia reala vivo estas plena de kleŝoj kaj suferoj, tiu ĉi mondo estas nomata "malpura lando" aŭ *sahā* en la sanskrito. *Sahā* signifas paciencon aŭ eltenon. Laŭ la budhisma mondokoncepto, en tiu ĉi mondo ni devas elteni diversajn suferojn. * estis transskribita al 娑婆 (*suopo*) en la ĉina, kaj japanoj prononcas ĝin *syaba*. Japanoj uzas la esprimojn: "(eliri el prozono kaj) reveni al *syaba*" aŭ "enspiri aeron de *syaba*". En tiuj ĉi esprimoj la vorto havas la signifon de libera mondo, sed laŭ budhisma origina opinio suferoj regas nin kaj en interno kaj en ekstero de prizono. Iusence nia mondo estas unu granda prizono.

Kontraste al tio, la vere libera mondo, liberigita de suferoj, estas "transa bordo", alinome "pura lando". Estas diversaj "puraj landoj"; inter ili la plej fama estas la Okcidenta Pura Lando de Ekstrema Feliĉo (Sukavato), kiun edifas Amitabho. Oni ofte miskomprenas, ke la malo de Sukavato estas infero. Vere, la malo de Sukavato estas malpura lando. Kaj paradizo kaj infero estas eroj de malpura lando. Dioj loĝas en paradizo, sed eĉ ĝi apartenas al malpura lando, ĉar dioj ofte sin forgesante ludas kaj riskas perdi sian

高ランクに位置する世界です。しかし、「有頂天になっていると失敗するよ」というように、決して安定した世界ではなく、常に転落の危機をはらんでいます。

春分の日と秋分の日には、日本では「彼岸会」を勤めます。この日は、太陽が真東から昇り真西に沈むことから、太陽の沈む真西を見て西方極楽浄土をイメージしたことから由来すると言われています。おそらく「観無量寿経」に説かれる「日想観」を実践したのでしょう。このお経には

有目の徒、みな日没を見よ。当に想念を起こして、正坐西向して、あきらかに日を観じて、心をして堅住ならしめて、専想して移らざれ。日の没らんと欲て、状、鼓を懸けたるがごとくなるを見るべし。すでに日を見ること已りて、目を閉じ目を開くに、みな明了ならしめよ。これを「日想」とす。名づけて「初めの観」と曰う。

とあります。ただ不思議なことに、彼岸会はインドや中国にはありません。一説には、聖徳太子が始めた法要であると言われますが、はっきりしたことは分かりません。いずれにせよ、「暑さ寒さも彼岸まで」といわれるように、この頃が私たちにとっては一番快適な時期でありますから、普段は暑いだけの寒いだけのいろいろ言い訳をしては怠けがちな私たちですが、せめてこういう時くらいは仏道に縁を結ぶ大切な機会にしてやろうとの先人の思いがあったことでしょう。

feliĉon. Paradizo estas neniel stabila mondo, kaj dioj tie ĉiam havas eblecon enfali en malsuperan tavolon.

En printempa kaj aŭtuna ekvinoksoj ni japanoj servas al ekvinoksa ceremonio. En ekvinokso la suno leviĝas ĝuste el oriento kaj sinkas ĝuste en okcidenton. Pro tio homoj imagis la Okcidentan Puran Landon rigardante la sinkantan sunon. Jen la deveno de ekvinoksa ceremonio. Verŝajne ili praktikis kontempladon al la suno, kiel priskribas la Kontemplada Sutro. Ĝi priskribas:

Vi zorge rigardu la subirantan sunon, se vi ne estas denaska blindulo. En la rekte sidanta pozicio alfronte okcidenton kaj firme sen vagantaj pensoj, fiksrigardu la subirantan sunon kaj vidu, ke ĝia formo estas kvazaŭ pendanta tamburo super la horizonto. Post la sunsubiro klara figuro de la suno povu esti imagata de vi, ĉu viaj okuloj estas fermitaj, ĉu malfermitaj. Ĉi tio estas kontemplado pri la suno.

Ekvinoksa ceremonio ne troviĝas en Ĉinio nek en Hindio. Iuj asertas, ke ĝin komencis la Princo Syōtoku, sed ne estas certe. Ĉiuokaze varmeĝo kaj malvarmeĝo finiĝas antaŭ ekvinokso, kaj ĉirkaŭ tiuj ĉi tagoj ni venigas la plej komfortan tempon. Ni emas esti maldiligentaj pretekste, ke estas varmeĝo aŭ malvarmeĝo. Niaj antaŭuloj deziras, ke ni havu ligon kun budha vojo almenaŭ dum tiu ĉi bona tempo.